

## **HELYI TANTERV MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 5. ÉS 6. OSZTÁLY**

### **(a 2020-as kerettanterv alapján)**

Az alapfokú képzés második szakaszában, az 5–8. évfolyamon, a nevelésnek-oktatásnak többszörös feladata és célja van:

- cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Korosztályuknak megfelelően tudják értelmezni múltjukat, jelen környezetüket, önmagukat. A tanulókat fel kell készíteni arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak értői és később formálói legyenek.
- Elengedhetetlen, hogy ebben a képzési szakaszban a tanulók biztos szövegértésre tegyenek szert.
- Őrizzék meg kíváncsiságukat, nyitottságukat, s váljanak olvasó emberekké. Olyan olvasó emberekké, akik a képzési szakasz végére már a művek elsődleges jelentése mögé látnak, azaz többféle olvasási és értelmezési stratégiával rendelkeznek, az általuk olvasott szövegeket képesek mérlegelve végiggondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket.
- Cél a gondolkodásra tanítás – a tanulók kíváncsiságának és alkotókedvének megtartásával.
- A tantárgy tanításának kiemelt célja a tanulók műveltségi szintjének folyamatos növelése, melynek révén korosztályuknak, érettségüknek megfelelő ismeretekkel rendelkeznek, s ezeket az ismereteket rendszerben látják, értelmezni tudják azokat.
- Kreativitásuk olyan szintű fejlesztése, hogy az általuk tanult műfajokban, szövegtípusokban – a magyar nyelv és helyesírás szabályait tudatosan alkalmazva – képesek legyenek rövid szövegeket alkotni. Fejlődjék szókincsük, kifejezőkészségük. Az egyéni képességeikhez mérten tagolt, rendezett, áttekinthető írásképpel, egyértelmű javításokkal alkossanak megfelelő tartalmú és szerkezetű, hagyományos és digitális fogalmazásokat. Fejlődjék digitális kompetenciájuk.
- Cél, hogy a diákok különböző kommunikációs helyzetekben, szóban és írásban is helyesen, szabatosan ki tudják fejezni önmagukat. Az anyanyelvi ismeretek mindenekelőtt a nyelvhasználat tudatosítását és fejlesztését szolgálják, ideértve a

tudatos szövegértési stratégiák kialakítását és a kommunikációs helyzethez illő megnyilatkozást, a toleráns nyelvhasználatot.

- Ismerjék a tananyag által előírt memoritereket, azokat értőn elő tudják adni.
- Elérendő cél az önfejlesztés igényének kialakítása a tanulóknban. Az irodalmi művek sokfélesége biztosítja kíváncsiságuk felkeltését és megtartását, önmaguk megértésének lehetőségét.
- Kiemelt feladat a tanulók segítése a tanulás tanulásában.

A magyar nyelv és az irodalom tantárgy fejlesztési céljai jórészt összehangolhatók: az alaptantervben meghatározott hat fő fejlesztési területből (anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek; irodalmi kultúra, irodalmi ismeretek szövegértés; szövegalkotás; olvasóvá nevelés; mérlegelő gondolkodás, véleményalkotás) négy mindkét tantárgy keretében fejleszthető.

A magyar nyelv és irodalom tanítása nemcsak műveltségátadást, kompetenciafejlesztést jelent, hanem érzelmi nevelést is. A diákok személyes boldogulásának, együttműködési képességeinek, társadalmi beilleszkedésének, kulturált viselkedésének érzelmi fejlődésük az alapja.

A tanulók irodalmi fogalomtárának folyamatos bővítésekor, figyelembe kell venni a korosztály általános kognitív, érzelmi, érdeklődési sajátosságait.

A magyar nyelv és irodalom más tantárgyakhoz, műveltségterületekhez is kötődik. A tantárgyi koncentráció kialakítása a tantárgyi struktúra egyik elve. Bizonyos irodalmi témakörök feldolgozásához ajánljuk a művek filmes vagy színházi adaptációjának beépítését az órai munkába vagy a házi feladatba.

Az órakeret minimum 80%-át a törzsanyagra kell fordítani. Az órakeret 20%-át a szaktanár választása alapján a tananyagok mélyebb, sokszínűbb tanítására, ismétlésre, gyakorlásra vagy a tanórán kívüli tudásszerzésre (múzeumlátogatás, színházi előadás megtekintése, előadó meghívása), kompetenciafejlesztésre, projektmunkák megalkotására lehet felhasználni. A választást segítő javaslatok a részletesen szabályozott kötelező törzsanyag mellett találhatóak.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy kötelező törzsanyagában csak lezárt, biztosan értékelhető életművek szerepelnek. Ezen felül, a választható órakeret terhére a tanár szabadon beilleszthet kortárs alkotókat, műveket a tananyagba.

Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy az órakeret 100%-át a törzsanyag tanítására kell fordítania, lemondhat a választás lehetőségéről.

**Az 5–6. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszám: 272 óra**

**A Nemzeti alaptantervben előírt minimum 4-4 óra javasolt elosztása: 2 magyar nyelv, 2 irodalom.**

**A nyelvtan óraszámait úgy értendők, hogy minden témakör kiemelt feladata az írásbeli és szóbeli szövegértés és szövegalkotás folyamatos fejlesztése.**

## Magyar nyelv 5. osztály

(a magyar nyelv és irodalom kerettanterv 2020 alapján)

### 1. Az 5-6. évfolyam témaköreinek áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám 5-6. évfolyam	helyi tt. 5. évfolyam	helyi tt. 6. évf.
A kommunikáció alapjai <b>5. évfolyam</b>	6	7	0
Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan <b>5. évfolyam</b>	8	8	0
Állandósult szókapcsolatok <b>5. évfolyam</b>	5	8	0
A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek <b>5. évfolyam</b>	20	20	0
Hangalak és jelentés <b>6. évfolyam</b>	6	0	6
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban <b>5-6. évfolyam</b>	13	13	0
Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók <b>6. évfolyam</b>	46	0	46
Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei <b>5-6. évfolyam</b>	4	2	2
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET – az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra évfolyamonként 14-	28	14	14

14 óra (a tanmenetben jelenik meg a felhasználás tényleges mértéke az adott osztályra tervezve)			
<b>ÖSSZESEN:</b>	136 óra	<b>68</b>	<b>68</b>

Célok és feladatok az 5. évfolyamon:

- Az 5. évfolyamon az anyanyelvi kultúra oktatásában alapvető cél és feladat az **alsóbb évfolyamokon megalapozott szövegértés, szövegalkotás képességének továbbfejlesztése, újabb technikák, stratégiák megismerése és alkalmazása.**
- Kiemelt cél a tanulók **szövegalkotási képességének fejlesztése:** tudjanak fogalmazni különböző kommunikációs helyzeteknek megfelelő szóhasználatú és jelentésű szövegtípusokban, gyakorolják a szövegalkotást. Folyamatosan fejlődjenk íráskészségük, helyesírásuk.
- Fontos cél, hogy a tanulók **megalapozó tudást szerezzenek anyanyelvükről,** törekedjenek arra, hogy anyanyelvüket szóban és írásban színvonalasan, a szöveggörnyezetnek és korosztályuknak megfelelően használják. Továbbá fejlődjenk ki az igényük a pontos és szabatos nyelvhasználatra.
- A tudatos nyelvhasználat alapja az anyanyelv ismerete, a grammatikai ismeretek szövegközpontú elsajátítása. Ezek birtokában lehetséges a nyelvhasználattal kapcsolatos gyakorlati képességek fejlesztése. A hagyományos grammatikaoktatást szövegbe ágyazottan, a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban érdemes elsajátítaniuk.
- Az 5. évfolyam **nyelvtanoktatása elsősorban a helyesírás tudatosítására, a szövegértésre, a hagyományos és digitális kommunikáció-fejlesztésre összpontosít, illetve a nyelvi rendszer megismerésének kezdeti szakaszára (hangok, szavak, szóelemek).** A nyelvi oktatás középpontjában a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll.

- A nyelvi rendszer megismerése és tudatosítása tovább folytatódik. Kitüntetett cél a magyar nyelv írásban és szóban történő helyes használatára való törekvés, továbbá a szövegértés és szövegalkotás gyakoroltatása.

### AZ 5. évfolyam TANANYAGTARTALMA:

TÖRZSANYAG	<b>Ellenőrzés, mérés, értékelés – a számonkérés formái</b>	<b>AJÁNLOTT TANANYAG – aláhúzva a törzsanyagba beépíthető téma</b>
<b>I. Kommunikáció alapjai</b>		
1. A jelek világa	Kommunikációs gyakorlatok, szituációs játékok szóbeli és írásbeli formában a témakör végén érdemjegyre.	Az országunk jelképeinek eredete Történelmi jelképeink értelmezése <u>A kommunikációs illemszabályok tudatosítása (üdvözlési szokások, SMS, chat)</u>
2. kommunikáció fogalma, tényezői		
3. A kommunikáció nem nyelvi jelei		
4. A kommunikációs kapcsolat		
5. A beszélgetés		
6. A kommunikációs illemszabályok tudatosítása (üdvözlési szokások, SMS, chat)		
<b>II. Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan</b>		
1. Hang és betű, az ábécé	A tanult és gyakorolt helyesírási alapelvek alkalmazásával helyesírási feladatsor érdemjegyre.	Megelevenedett ABC (rajzok) Beszédtechnika Nyelvtörők A magyar helyesírás értelemtükröző és értelem-megkülönböztető szerepe <u>Helyesírási szótárak és helyesírási tanácsadó portálok használata</u>
2. Betűrend, elválasztás		
3. Helyesírásunk alapelvei: a kiejtés elve		
4. Helyesírásunk alapelvei: a szóelemzés elve		
5. Helyesírásunk alapelvei: a hagyomány elve		

	Tollbamondás szöveg a témakör végén érdemjegyre.	
6. Helyesírásunk alapelvei: az egyszerűsítés elve		
7. Helyesírási szótárak és helyesírási tanácsadó portálak használata		

### III. Állandósult szókapcsolatok

1. Szólások	A tanult szólásokat, szóláshasonlatokat, közmondásokat, szállóigéket, az adott beszédhelyzetnek megfelelő alkalmazása, szövegben jelentésük értelmezése írásbeli felelet során érdemjegyre.	<u>A magyar szólások, szóláshasonlatok, közmondások eredete: O. Nagy Gábor: Mi fán terem?, Kiss Gábor (Szerk.): Magyar szókincstár</u> <u>Az állandósult szókapcsolatok szerepe a szövegépítésben (jelentésbeli és stilisztikai többlet)</u> A digitális kommunikáció állandósult szókapcsolatai és azok stilisztikai, jelentésbeli kifejezőereje.
2. Szóláshasonlatok		
3. Közmondások		
4. A magyar szólások, szóláshasonlatok, közmondások eredete: O. Nagy Gábor: Mi fán terem?, Kiss Gábor (Szerk.): Magyar szókincstár		
5. Szállóigék		
6. Köznyelvi metaforák		
7. Az állandósult szókapcsolatok szerepe a szövegépítésben (jelentésbeli és stilisztikai többlet)		

### IV. A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek

1. Hangképzés, fonéma	Magánhangzó-törvények és mássalhangzó-törvények gyakorlati	A hangképzés biológiája – digitális anyagok Beszédtechnika Madarak népnyelvi megnevezésének és hangjuknak összehasonlítása
2. A magánhangzók csoportosítása		
Magánhangzó-törvények:		
3. Hangrend		

4. Illeszkedés	alkalmazása	A személynévadás esztétikája <u>Az összetett szavak kialakulása, jelentésváltozása, nyelvhelyességi kérdések</u> Idegen elemű összetett szavak és nyelvhelyességi kérdéseik <u>A szótó és a toldalékok helyes használata</u> <u>Nyelvi játékok: szóalkotási módok</u>
Mássalhangzótörvények:	írásbeli	
5. Részleges hasonulás	feladatokban, a	
6. Írásban jelöletlen és jelölt teljes hasonulás	szavak szerkezetére vonatkozó	
7. Összeolvadás	feladatok a témakör	
8. Rövidülés	végén érdemjegyre.	
9. Kiesés		
A szavak szerkezete:	Tanult és	
10-11. Egyszerű és összetett szavak	gyakorolt, a nyelvi	
12. Szótó és toldalékok	szintekhez	
13-15. A képző, a jel, a rag	kapcsolódó	
	tollbamondásszöve	
16. Az összetett szavak kialakulása, jelentésváltozása, nyelvhelyességi kérdések	g írása	
	érdemjegyre.	
17. A szótó és a toldalékok helyes használata		
18. Nyelvi játékok: szóalkotási módok		

#### V. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban

1-3. Felelet, szóbeli beszámoló, vázlat		Az írásbeli megnyilatkozások műfajai, műfaji jellegzetességei A szövegalkotás fázisai A szövegalkotás mint tanulási módszer <u>Kreatív írás</u>
4. A leírás	Írásbeli	
5. Az elbeszélés	szövegalkotás	
6. A párbeszéd	érdemjegyre: leírás,	
8. A levél (hagyományos, elektronikus)	jellemezés,	
9. A plakát, a meghívó	elbeszélés, levél	
10. A jellemzés	szövegműfajban. Projekt munkában	



11. Kreatív írás	meghívó és plakát készítése – a csoport munkájának értékelése.	
VI. Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei		
1. A hagyományos és digitális könyv- és könyvtárhasználat		<u>könyvtárak, múzeumok, kiállítások felkeresése, megtekintése</u>
2. Könyvtárak felkeresése, megtekintése		

### Magyar nyelv 5. osztály

(a magyar nyelv és irodalom kerettanterv 2020 alapján)

#### 3. Az 5-6. évfolyam témaköreinek áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám 5-6. évfolyam	helyi tt. 5. évfolyam	helyi tt. 6. évf.
A kommunikáció alapjai <b>5. évfolyam</b>	6	7	0
Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan <b>5. évfolyam</b>	8	8	0
Állandósult szókapcsolatok <b>5. évfolyam</b>	5	8	0
A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek <b>5. évfolyam</b>	20	20	0
Hangalak és jelentés <b>6. évfolyam</b>	6	0	6
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban <b>5-6. évfolyam</b>	13	13	0

<b>Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók</b> <b>6. évfolyam</b>	46	<b>0</b>	<b>46</b>
<b>Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei</b> <b>5-6. évfolyam</b>	4	<b>2</b>	<b>2</b>
<b>SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET –</b> az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra évfolyamonként 14-14 óra <i>(a tanmenetben jelenik meg a felhasználás tényleges mértéke az adott osztályra tervezve)</i>	28	<b>14</b>	<b>14</b>
<b>ÖSSZESEN:</b>	136 óra	<b>68</b>	<b>68</b>

Célok és feladatok az 5. évfolyamon:

- Az 5. évfolyamon az anyanyelvi kultúra oktatásában alapvető cél és feladat az **alsóbb évfolyamokon megalapozott szövegértés, szövegalkotás képességének továbbfejlesztése, újabb technikák, stratégiák megismerése és alkalmazása.**
- Kiemelt cél a tanulók **szövegalkotási képességének fejlesztése:** tudjanak fogalmazni különböző kommunikációs helyzeteknek megfelelő szóhasználatú és jelentésű szövegtípusokban, gyakorolják a szövegalkotást. Folyamatosan fejlődjék íráskészségük, helyesírásuk.
- Fontos cél, hogy a tanulók **megalapozó tudást szerezzenek anyanyelvükről,** törekedjenek arra, hogy anyanyelvüket szóban és írásban színvonalasan, a szöveggörnyezetnek és korosztályuknak megfelelően használják. Továbbá fejlődjék ki az igényük a pontos és szabatos nyelvhasználatra.
- A tudatos nyelvhasználat alapja az anyanyelv ismerete, a grammatikai ismeretek szövegközpontú elsajátítása. Ezek birtokában lehetséges a nyelvhasználat

kapcsolatos gyakorlati képességek fejlesztése. A hagyományos grammatikaoktatást szövegbe ágyazottan, a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban érdemes elsajátítaniuk.

- Az 5. évfolyam **nyelvtanoktatása elsősorban a helyesírás tudatosítására, a szövegértésre, a hagyományos és digitális kommunikáció-fejlesztésre összpontosít, illetve a nyelvi rendszer megismerésének kezdeti szakaszára (hangok, szavak, szóelemek). A nyelvi oktatás középpontjában a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll.**
- A nyelvi rendszer megismerése és tudatosítása tovább folytatódik. Kitüntetett cél a magyar nyelv írásban és szóban történő helyes használatára való törekvés, továbbá a szövegértés és szövegalkotás gyakoroltatása.

## MAGYAR NYELV

**TÉMAKÖR: A kommunikáció alapjai**

**JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 +1 óra**

**Tanulási eredmények:**

**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

az életkorának megfelelő hallott és olvasott szövegeket megérti;  
felkészülés után különböző műfajú és megjelenésű, tagolt szövegeket érthetően, kifejezően és pontosan olvas hangosan;  
érthetően, a kommunikációs helyzetnek, térnek, időnek és a résztvevői szerepnek megfelelően beszél;  
álláspontját, véleményét érvekkel alátámasztva fogalmazza meg, és mások véleményét is figyelembe veszi.

**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**

felismeri a kommunikációs helyzeteket és szándékokat, tudatosan alkalmazza azokat a társas érintkezésben;  
felismeri és megnevezi a nyelvi és nem nyelvi kommunikáció elemeit;  
használja a digitális kommunikáció alapvető formáit, megnevezi azok főbb jellemző tulajdonságait;  
gondolatait, érzelmeit, véleményét a kommunikációs helyzetnek megfelelően fogalmazza meg;  
érthetően és kifejezően beszél;  
olvasmányairól, élményeiről és a tanultakról a beszédhelyzetnek megfelelően és mások számára követhetően számol be;  
a tanult szövegeket szöveghűen és mások számára követhetően tolmácsolja;  
az ismert közlési helyzetnek megfelelően szerepet és kódot vált;  
a feladatvégzés során hatékony közös munkára, együttműködésre törekszik.

**FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

- A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése

- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek megismerése, alkalmazása és üzenetének felismerése a mindennapi beszédhelyzetekben
- A nyelv zenei kifejezőeszközeinek megismerése, alkalmazása
- A hallás utáni szövegértési készség fejlesztése
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása
- Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben
- Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése
- A jelek felismerése, elkülönítése, csoportosítása
- A kommunikáció tényezőinek megismerése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek felismerése, alkalmazása
- A kommunikációs kapcsolat illemszabályainak tudatosítása, alkalmazása

## **FOGALMAK**

természetes jelek, mesterséges jelek, jelrendszerek, feladó, címzett, üzenet, kód, csatorna, beszédhelyzet, arcjáték, gesztusok, testhelyzet, külső megjelenés, térköz; hangsúly, hanglejtés, tempó, hangerő, szünet, csend; megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, kérdés, kérés

## **TÉMAKÖR: Helyesírás, nyelvhelyesség játékosan**

**JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra**

### **TANULÁSI EREDMÉNYEK:**

**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

a tanult nyelvi, nyelvtani, helyesírási ismereteket képességeinek megfelelően alkalmazza, anyanyelvi ismereteit a funkció felől közelítve ismeri meg és fel.

**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**

az egyéni sajátosságaihoz mérten tagolt; rendezett; áttekinthető írásképpel; egyértelmű javításokkal alkot szöveget;

### **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

- Az alapvető helyesírási szabályok megismerése (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve)
- A megismert helyesírási esetek felismerése írott szövegekben, és tudatos alkalmazása a szövegalkotásban

## FOGALMAK

hang és betű, ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve) elválasztás, helyes kiejtés, nyelvi normáknak megfelelő mondatalkotás, határozóragok megfelelő használata

## TÉMAKÖR: Állandósult szókapcsolatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 + 3 óra

### TANULÁSI EREDMÉNYEK

**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

a tanult szólásokat, szóláshasonlatokat, közmondásokat, szállóigéket megismeri, az adott beszédhelyzetnek megfelelően használja,

**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**

a tanult szólásokat, szóláshasonlatokat, közmondásokat, szállóigéket azonosítja, az adott beszédhelyzetnek megfelelően alkalmazza, szövegben jelentésüket értelmezi.

### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szókincsfejlesztése, a nyelvhelyességi szabályok alkalmazása
- Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások értelmezése, szerkezetének, használati körének megfigyelése
- A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben – játékos gyakorlatokkal

## FOGALMAK

állandósult szókapcsolat, szólás, szóláshasonlat, közmondás, szállóige, köznyelvi metaforák

## TÉMAKÖR: A nyelvi szintek: a beszédhang, a fonéma, a szóelemek, a szavak, az összetett szavak

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

### TANULÁSI EREDMÉNYEK

**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

a tanult nyelvi, nyelvtani, helyesírási ismereteket képességeinek megfelelően alkalmazza, anyanyelvi ismereteit a funkció felől közelítve ismeri meg és fel.

### **A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**

elkülöníti a nyelv szerkezeti egységeit, megnevezi a tanult elemeket;  
ismeri a magyar hangrendszer főbb jellemzőit és a hangok fontosabb kapcsolódási szabályait. Írásban törekszik azok helyes jelölésére;  
funkciójuk alapján felismeri és megnevezi a főbb szóelemeket: szótő, képző, jel, rag;  
szövegben felismer és funkciójuk alapján azonosít alapvető és gyakori összetett szavakat, egyszerű szavakat, szóelemeket;  
érti és megnevezi a tanult nyelvi egységek szövegbeli szerepét.

### **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőképesség fejlesztése
- A beszédhangok képzésének megismerése, csoportosításának alapjai
- A szavak szerkezetének felismerése
- A főbb szóelemek és funkciójuk (képző, jel, rag) felismerése, elkülönítése
- A szavak jelentésbeli és pragmatikai szerepének megfigyelése a kommunikációban
- Az alapszófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, névmás) felismerése
- Nyelvi játékok, szójátékok, szóalkotás különféle módjainak megismerése, digitális programok használatával is

### **FOGALMAK**

beszédhang, fonéma, magánhangzó, mássalhangzó, hangkapcsolódási szabályszerűségek, szó, szóelem, egyszerű szó, összetett szó

### **TÉMAKÖR: Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban**

**JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra**

### **TANULÁSI EREDMÉNYEK**

**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

az életkorának megfelelő hallott és olvasott szövegeket megérti;  
felkészülés után különböző műfajú és megjelenésű, tagolt szövegeket érthetően, kifejezően és pontosan olvas hangosan;  
az életkorának megfelelő, változatos műfajú és típusú szövegeket alkot szóban és írásban;  
érdeklődésének megfelelően, hagyományos és digitális szövegek által bővíti ismereteit.

## **A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**

különböző műfajú és megjelenésű szövegeket kifejezően olvas, értelmez és feldolgoz;  
alkalmazza a különböző olvasási típusokat és szövegfeldolgozási módszereket;  
összekapcsolja ismereteit a szöveg tartalmával és reflektál azok összefüggéseire;  
az olvasott szövegeket önállóan szerkezeti egységekre bontja;  
hallás alapján megérti az életkorának megfelelő szöveg tartalmát;  
összekapcsolja ismereteit a hallott szöveg tartalmával és reflektál azok összefüggéseire;  
ismer és alkalmaz a hallott szöveg értésére vonatkozó néhány stratégiát;  
felismeri és értelmezi a szövegben a számára ismeretlen kifejezéseket;  
megbízható digitális forrásokat használ;  
kiválasztja a megfelelő információkat;  
különböző iskolai; társadalmi programokhoz; az irodalmi szövegekhez társaival együttműködve hagyományos és digitális produktumot készít (plakát; meghívó; képeslap; képregény; egyéb internetes megjelenési formák); tanári segítséggel kreatív szöveget alkot a megismert műhöz kapcsolódóan hagyományos és digitális formában;  
tanári segítséggel kreatív szöveget alkot a megismert műhöz kapcsolódóan hagyományos és digitális formában;  
az egyéni sajátosságaihoz mérten tagolt; rendezett; áttekinthető írásképpel; egyértelmű javításokkal alkot szöveget;  
szóbeli vagy képi módszerekkel megjeleníti és megfogalmazza a szöveg alapján benne kialakult képeket, érzéseket, gondolatokat.

## **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

- Szöveghű, értő szövegolvasás gyakorlása
- Különböző megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- Olvasási stratégiák alkalmazása
- A szóbeli és írásbeli szövegalkotási készség fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata
- Szövegtípusok I. (feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat) jellemzőinek felismerése, alkalmazása



- Szövegtípusok II. (elbeszélés, leírás, jellemzés, könyvismertetés, hagyományos levél, elektronikus levél: e-mail) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok III. (plakát, meghívó) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Helyesírási és a szövegtípusoknak megfelelő alapvető szövegszerkesztési szabályok ismerete

## FOGALMAK

elbeszélés, leírás, felelet, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat, jellemzés, levél, elektronikus levél, plakát, meghívó, könyvismertető

## TÉMAKÖR: Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei

**JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra**

### TANULÁSI EREDMÉNYEK

#### **A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

használja a digitális kommunikáció alapvető formáit, megnevezi azok főbb jellemző tulajdonságait;

egy általa elolvasott mű bemutatásával olvasmányokat ajánl kortársainak és felnőtteknek;

élményt és tapasztalatot szerez drámai mű befogadásáról, pl; mesedráma, vígjáték, ifjúsági regény drámai adaptációja;

összehasonlítja egy adott mű különböző művészeti ágakban és médiumokban megjelenő változatait.

#### **A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**

megismeri és használja a környezetében lévő hagyományos és digitális könyvtárakat, valamint a digitális gyűjteményeket;

önállóan vagy társaival meglátogat képzőművészeti gyűjteményeket, kiállításokat, múzeumokat, emlékhelyeket;

### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A könyvtárak típusaival és jellemzőivel való ismerkedés
- Megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunka végzése a könyvtárban és digitális felületeken
- Az információ-keresés, –gyűjtés alapvető technikáinak gyakorlása
- Képzőművészeti gyűjtemények megismerése vezetéssel

- Részvétel múzeumpedagógiai és könyvtárismereti foglalkozáson, és az azt előkészítő osztálytermi órán
- Néhány sajtótermék szerkezetének, tartalmának áttekintése
- Megadott szempontok alapján reflexió megfogalmazása a múzeumban, színházban, könyvtárban szerzett tapasztalatokról

### **FOGALMAK**

könyvtár, katalógus, digitális adattárak, múzeum, kiállítás, gyűjtemény, sajtó, folyóirat, rovat, célcsoport, könyvismertetés

## IRODALOM 5. osztály

(a magyar nyelv és irodalom kerettanterv 2020 alapján)

### 5–6. ÉVFOLYAM

Az 5–6. osztály irodalomoktatásának alapvető célja, hogy megőrizze és tovább szélesítse az alsó tagozaton megalapozott szépirodalmi érdeklődést és tudást. A tanulók olyan szövegekkel találkoznak, amelyek témáiknál fogva hozzájárulnak személyiségük kibontakozásához, fejlődéséhez, tudatosítják nemzetükhöz, kisebb közösségükhöz tartozásukat, továbbá, amelyek megőrzik kíváncsiságukat, játékosságukat s olvasó, gondolkodó, közösségük iránt elkötelezett emberekké teszik őket. Mindezekben a drámajátéknak mint anyagfeldolgozási módnak kitüntetett szerepe van.

Az 5–6. évfolyam tananyagai a következő nagy témák köré rendeződnek:

- Család, otthon, nemzet
- Petőfi Sándor: János vitéz
- Szülőföld, táj
- Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
- Választható magyar ifjúsági vagy meseregény
- Hősök az irodalomban
- Arany János: Toldi
- Szeretet, hazaszeretet, szerelem
- Gárdonyi Géza: Egri csillagok
- Választható világirodalmi ifjúsági regény

A témakörök tanításának célja a közvetlen személyes otthon fogalmán túl a tágabb értelemben vett kultúra mint otthon felfedeztetése. A tanulónak meg kell értenie és élnie a nemzeti, illetve a tágabb, saját kultúrkör ünnepeit (pl. egyéni és családi ünnepek, anyák napja, regionális ünnepek, karácsony).

Fontos ismernie e kulturális hagyománynak alapvető műveit. A szövegek ilyen irányú megközelítése segíti a tanulót annak felismerésében is, hogy az irodalmi művek nem csupán távoli történetek, hanem ezek a szövegek saját élete kérdéseivel is kapcsolódnak.

Továbbra is fontos cél, hogy kultúránkat, annak alapvető alkotásait, bennük példateremtő hőseit megismerje, olvasó, a szöveg több rétegét megértő diákká váljon. A képzési szakasz végén már elvárt néhány szakirodalmi kifejezés (műfaj, szókép, alakzat, verselés) biztonságos ismerete. A tanulónak – korosztályának megfelelő szinten – már értenie és értelmeznie kell ezeket a műveket. Véleményét írásban és szóban is meg kell tudnia fogalmazni. Az órákon feldolgozandó szövegek nemzeti kultúránk alapját képező művek, továbbá a kortárs gyermekirodalom alkotásai.

A képzésnek ebben a szakaszában az irodalomtudomány fogalmai csupán olyan mértékben játszanak szerepet, amennyire azok a szövegek megértéséhez, feldolgozásához szükségesek.

#### **A témakörök áttekintő táblázata 5-6.:**

<b>Témakör neve</b>	<b>Javasolt óraszám</b>
<b>MAGYAR IRODALOM</b>	
<b>Család, otthon, nemzet</b> – kisépikai alkotások (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások	<b>18</b>
<b>Petőfi Sándor: János vitéz</b>	<b>14</b>
<b>Szülőföld, táj</b> – lírai és kisépikai alkotások	<b>8</b>
<b>Prózai nagyepika – ifjúsági regény 1. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk</b>	<b>10</b>
<b>Egy szabadon választott meseregény elemzése</b>	<b>4</b>
<b>Hősök az irodalomban</b>	<b>10</b>
<b>Arany János: Toldi</b>	<b>16</b>
<b>Szeretet, hazaszeretet, szerelem</b>	<b>11</b>
<b>Prózai nagyepika – ifjúsági regény 2. - Gárdonyi Géza: Egri csillagok</b>	<b>12</b>

<b>Szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény</b>	<b>5</b>
<b>SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET (az órakeret maximum 20%-a) az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására évfolyamonként 14–14 óra</b>	<b>28</b>
<b>Összes óraszám:</b>	<b>272</b>

<b>Irodalom 5-6.</b>	
<b>TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)</b>	<b>AJÁNLOTT MŰVEK</b>
<b>I. Család, otthon, nemzet</b>	
Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék	Nemes Nagy Ágnes: Bors néni könyve - részletek
Petőfi Sándor: Egy estém otthon Füstbe ment terv Magyar vagyok	Móra: Csalóka Péter Petőfi Sándor: Arany Lacinak
Arany János: Családi kör	Ágh István: Virágosat álmodtam
Kányádi Sándor: Nagyanyó-kenyér	Kányádi Sándor: Befagyott a Nyárád
Fehérlófia	
Az égig érő fa (magyar népmese)	Tündérszép Ilona és Árgyélus
Arany János: Rege a csodaszarvasról	Attila földje (népmese)
Görög mítosz: Daidalosz és Ikarosz	
Bibliai történetek A világ teremtése Noé, Jézus születése, A betlehemi királyok	Az Édenkert története József Attila: Betlehemi királyok Jókai Mór: Melyiket a kilenc közül? Dávid és Góliát, további bibliai történetek
<b>II. Petőfi Sándor: János vitéz</b>	
<b>III. Szülőföld, táj</b>	

Petőfi Sándor: Szülőföldemen	Petőfi Sándor: Távolból
Petőfi Sándor: Az alföld	Ady Endre: Föl-földobott kő
Petőfi Sándor: Úti levelek (részlet)	
Nagy László: Balatonparton	
Weöres Sándor: Tájékp	
<b>IV. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk</b>	
<b>V. Választható magyar ifjúsági vagy meseregény</b>	
Móra Ferenc: Csilicsali Csalavári Csalavér	
Szabó Magda: Tündér Lala	
Fekete István: A koppányi aga testamentuma	
Fekete István: Bogánecs	
(Egy kiválasztása kötelező.)	
<b>VI. Hősök az irodalomban</b>	
<i>V.1. Hagyomány és irodalom</i>	
Arany János: Mátyás anyja	Szimónidész: A thermopülei hősök sírfelirata
Arany János: A walesi bárdok	
Hősök-mondák:	
<ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Beckó vára vagy Csörsz árka</i></li> <li>• <i>Szent László legendája vagy Lehel kürtje</i></li> </ul> <p><i>A párok közül az egyik kötelező, a másik a választható művek közé kerül.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Kittenberger Kálmán: Oroszlánvadászataimból (részlet) vagy Széchenyi Zsigmond: Csui (részlet)</i> <i>(Választható)</i></li> <li>• <i>Torna vára (Felvidék) vagy Tordai hasadék ( Erdély) vagy A Lendvai vár</i> <i>(Muravidék) vagy délvidéki Mátyás-mondák</i></li> </ul> <p><i>(A felsoroltak közül az egyik kötelező. Lehetőség van arra, hogy a tanárok a saját régiójuk mondáit válasszák.)</i></p>	
<i>V.2. Irodalom és mozgókép</i>	
Fazekas Mihály: Lúdas Matyi	
<b>VII. Arany János: Toldi</b>	
<b>VIII. Szeretet, hazaszeretet, szerelem</b>	

Bibliai történetek Mária és József története Jézus tanítása a gyermekekről (karácsonyi ünnepekör)	Ady Endre: Karácsony Dsida Jenő: Itt van a szép karácsony Juhász Gyula: Karácsony felé Fekete István: Róráté Kányádi Sándor: Hattyúdal Reményik Sándor: A karácsonyfa énekel
Kölcsey Ferenc: Himnusz	Lázár Ervin: Az élet titka (Eredeti üzenet)
Vörösmarty Mihály: Szózat	Radnóti Miklós: Nem tudhatom
Petőfi Sándor: Honfidal	Szendrey Júlia: Magyar gyermek éneke
	Irodalom és mozgókép Hollós László–Dala István: Szerelmes földrajz/ vagy Rockenbauer Pál: Másfélmillió lépés Magyarországon (részlet, lehetőleg a saját régióról)
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem	Kőmíves Kelemen Szerelem a népdalokban:
Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert...	Tavaszi szél vizet áraszt
Radnóti Miklós: Bájoló	A csitári hegyek alatt
<b>IX. Gárdonyi Géza: Egri csillagok</b>	
<b>X. Választható világirodalmi ifjúsági regény</b>	
Daniel Defoe: Robinson Crusoe vagy Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg	

### **KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:**

Petőfi Sándor: János vitéz
Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
Választható magyar ifjúsági vagy meseregény (a táblázatban felsorolt művek közül a szaktanár jelöli ki)
Arany János: Toldi

Gárdonyi Géza: Egri csillagok
-------------------------------

Választható világirodalmi ifjúsági regény (a táblázatban felsorolt művek közül a szaktanár jelöli ki)
---

**MEMORITEREK:**

Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék
-----------------------------------

Petőfi Sándor: János vitéz (részletek)
--

Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem
---

Arany János: Rege a csodaszarvasról (részlet)
---

Arany János: Családi kör (részlet)
------------------------------------

Arany János: A walesi bárdok (részlet)
--

Arany János: Toldi (részletek)
--------------------------------

Kölcsey Ferenc: Himnusz - részlet (pl.1.és 2.versszak szaktanár döntése alapján)
--

Vörösmarty Mihály: Szózat – részlet (pl.1. és 2. vagy 13. és 14. versszak - szaktanár döntése alapján)
--



## Irodalom 5.

<b>Témakörök</b>	<b>Keret- tanterv 2020</b>	<b>Új helyi tanterv 2020 heti 2 óra</b>
1.Család, otthon, nemzet – kisépikai alkotások (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások	18	18+7
2.Petőfi Sándor: János vitéz	14	14+4
3.Szülőföld, táj – lírai és kisépikai alkotások	8	8+3
4.Prózai nagyepika – ifjúsági regény 1. : Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	10	10
5.Egy szabadon választott mese- vagy ifjúsági regény elemzése (Kötelező olvasmány)	4	4+4
Szabadon felhasználható órakeret	14	
<b>Összesen:</b>	<b>68</b>	<b>72</b>

### **1. TÉMAKÖR: Család, otthon, nemzet – kisépikai (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások**

**ÓRASZÁM: 18 óra + 7 óra**

#### **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

A családi és baráti kapcsolatok sokféleségének megismerése irodalmi szövegek által  
Különböző korokban keletkezett, különböző műfajú szövegek tematikus rokonságának,  
problémafelvetéseinek tanulmányozása

A korábban megismert műfajokhoz (pl. mese, monda) kapcsolódó elemzési szempontok  
alkalmazása hasonló témájú szövegekben

Személyes vélemény megfogalmazása a szövegekben felvetett problémákról, azok  
személyes élethelyzetéhez kapcsolása

## TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT MŰVEK
I. Család, otthon, nemzet	
Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék	Nemes Nagy Ágnes: Bors néni könyve - részletek
Petőfi Sándor: Egy estém otthon Füstbe ment terv Magyar vagyok	Móra: Csalóka Péter Petőfi Sándor: Arany Lacinak
Arany János: Családi kör	Ágh István: Virágosat álmodtam
Kányádi Sándor: Nagyanyó-kenyér	Kányádi Sándor: Befagyott a Nyárád
Fehérlófia	
Az égig érő fa (magyar népmese)	Tündérszép Ilona és Árgyélus
Arany János: Rege a csodaszarvasról	Attila földje (népmese)
Görög mítosz: Daidalosz és Ikarosz	
Bibliai történetek A világ teremtése Noé, Jézus születése, A betlehemi királyok	Az Édenkert története József Attila: Betlehemi királyok Jókai Mór: Melyiket a kilenc közül? Dávid és Góliát, további bibliai történetek

## MEMORITER:

Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék

## FOGALMAK

népmese, mese, mesealak, meseformálás, meseszám, kaland, motívum, monda, rege, mítosz, valamint a témakörhöz választott szövegek elemzéséhez kapcsolódó fogalmak: hagyomány, nemzeti hagyomány, nemzeti kultúra, hazaszeretet, eredetmonda, dal, életkép, idill, lírai én

## **2.TÉMAKÖR: Petőfi Sándor: János vitéz**

**ÓRASZÁM: 14 óra + 4 óra**

### **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

A mű szövegének közös órai feldolgozása

A mű cselekményének megismerése, fő fordulópontjainak értelmezése

A költői szöveg részletének és más médiumbeli megjelenítésének (rajzfilm, színmű, illusztráció, stb.) összehasonlítása

A szöveg néhány részletében a poétikai eszközök felismerése, szerepük értelmezése: verselés, szóképek, alakzatok

Alapvető verstani és műfaji fogalmak megismerése, alkalmazása a mű bemutatásakor

### **TANANYAGTARTALOM**

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT MŰVEK
II. Petőfi Sándor: János vitéz	

### **MEMORITER:**

Petőfi Sándor: János vitéz (részletek)

### **FOGALMAK**

verses epika, elbeszélő költemény; ütemhangsúlyos verselés, verssor; felező tizenkettes, páros rím; hasonlat, metafora, megszemélyesítés; párhuzam, ellentét

### 3.TÉMAKÖR: Szülőföld, táj

**ÓRASZÁM: 8 óra + 3 óra**

#### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK:

A tájhoz, környezethez fűződő érzéseket, gondolatokat kifejező szövegek megértése, összehasonlítása

A táj- és környezetfestés eszközeiként szolgáló nyelvi formák megfigyelése lírai és prózai szövegekben

A nyelv változó természetének megfigyelése különböző példák alapján

A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése

Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó földrajzi kérdések megbeszélése

A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival

Irodalmi atlasz vagy térkép használata

A szövegek vizuális értését erősítő ábrák, illusztrációk készítése különböző technikákkal

Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

#### TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT MŰVEK
III. Szülőföld, táj	
Petőfi Sándor: Szülőföldemen	Petőfi Sándor: Távolból
Petőfi Sándor: Az alföld	Ady Endre: Föl-földobott kő
Petőfi Sándor: Úti levelek (részlet)	
Nagy László: Balatonparton	
Weöres Sándor: Tájkép	

#### FOGALMAK

hagyomány, napló, személyesség, tájleírás, téma, útleírás

### 4.TÉMAKÖR: Prózai nagyepika – ifjúsági regény 1.

## **Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk / Kötelező olvasmány**

**ÓRASZÁM: 10 óra**

### **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése

A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás

A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése

Egyes szereplők jellemzése

Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása

A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

### **TANANYAGTARTALOM**

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT MŰVEK
IV. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	

### **FOGALMAK**

Az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő

## **5.TÉMAKÖR: Egy szabadon választott magyar mese- vagy ifjúsági regény elemzése**

**/ Kötelező olvasmány/**

**ÓRASZÁM: 4 óra + 4óra**

### **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése, és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése

A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás

A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése

Egyes szereplők jellemzése

Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása

A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

## TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT MŰVEK
V. Választható magyar ifjúsági vagy meseregény	
Móra Ferenc: Csilicsali Csalavári Csalavér Szabó Magda: Tündér Lala Fekete István: A koppányi aga testamentuma Fekete István: Bogánecs (Egy kiválasztása kötelező.)	

<b>Tematikai egység/</b>	<b>1. Család, otthon, nemzet – kisepítők (mese, monda,</b>	<b>Órakeret 18+7 óra</b>
<b>Előzetes tudás</b>	Népmesék, műmesék. Verses és prózai formájú mesék. A mese műfaji változatai. Mesehősök, meseformulák. Meseírók, mese gyűjtők (magyar és világirodalmi, valamint kortárs példákkal).	
<b>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</b>	Annak felismerése, hogy a mesék segítenek alapvető magatartásformák, erkölcsi értékek megismerésében és értékelésében.	
<b>Ismeretek</b>	<b>Követelmények</b>	<b>Kapcsolódási pontok</b>

<p>Mesék.</p> <p>Nép- és műmesék. Hazai nemzetiségek meséi.</p> <p>Verses és prózai formájú mesék. .</p> <p>Állatmesék.</p> <p>Családi, baráti kapcsolatok sokfélesége az irodalmi művekben.</p> <p>A mitológiai és bibliai történetektől (pl. Daidalosz és Ikarosz, Dávid és Góliát, a Betlehemi királyok, Attila, Hunor és Magor), magyar és világirodalmi szemelvényekkel.</p> <p>Kisepikai valamint lírai alkotásokban.</p> <p>Arany János: <i>Családi kör</i> – versértelmezés.</p> <p>A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> <li><input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> ismert műfajú művek olvasásával, értelmezésével illeszkedik az új nevelési-oktatási szakasz irodalmi/képességfejlesztési folyamatába (átismétel, felidéz);</li> <li><input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> megismer műveket a magyar népmesék, műmesék, hazai nemzetiségek és más népek meséi köréből;</li> <li><input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> tudatosítja a mese különféle műfaji változatainak, illetve egy-egy mű variánsainak létezését, a népmese és a műmese fogalmát;</li> <li><input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> tudatosítja a valóság és mese (fikció) különbségét; egy-egy feldolgozás verses és prózai formáját;</li> </ul>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>történetekben a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> kifejező beszéd, mesemondás.</p>
---	--	--



<b>Kulcsfogalmak/ fogalmak</b>	népmese, mese, mesealak, meseformálás, meseszám, kaland, motívum, monda, rege, mítosz, valamint a témakörhöz választott szövegek elemzéséhez kapcsolódó fogalmak: hagyomány, nemzeti hagyomány, nemzeti kultúra, hazaszeretet, eredetmonda, dal, életkép, idill, lírai én
--------------------------------	---

<b>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</b>	<b>2. Petőfi Sándor: János vitéz</b>	<b>Órakeret 14+4 óra</b>
<b>Előzetes tudás</b>	<p>Mesék; mesehős, kaland. Cselekmény, helyszínek, elbeszélés, párbeszéd, leírás. Verses epikai művek, verselés, rímelés.</p> <p>Petőfi néhány lírai alkotása (köztük: <i>Anyám tyúkjá, Füstbe ment terv, Nemzeti dal</i>).</p>	
<b>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</b>	<p>A <i>János vitéz</i> olvasása, részletes feldolgozása folyamatában felismer epikai jellemzőket, adott szempontokból elemzi és minősíti a művet (pl. tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő). Megismeri, megérti és képes jellemezni a szereplőket; együttműködik a mű poétikai, nyelvi sajátosságainak feltárásában. Szóbeli és írásbeli fogalmazási képessége különböző közlésformájú önálló gyakorlatok révén fejlődik. Képesse válik élménye, véleménye megosztására, magatartásformák megítélésére, azonosulásra erkölcsi értékekkel (pl. hűség, bátorság); memoriterek előadására.</p>	
<b>Ismeretek</b>	<b>Követelmények</b>	<b>Kapcsolódási pontok</b>

<p>A <i>János vitéz</i> cselekménye, szerkezete.</p> <p>A mű mesei elemei (cselekmény, hősök) – népies elbeszélő költemény/verses mese.</p> <p>Kukorica Jancsi útja, tettei, választásai (értelmezés, jellemzés).</p> <p>A megjelenítés eszközei (az egységenkénti feldolgozás során néhány poétikai eszköz megismerése: képek, pl. hasonlat, megszemélyesítés, metafora; alakzatok, pl. ellentét, párhuzam, felsorolás, megszólítás, felkiáltás, kérdés).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> <li><input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> ismeri az epikai műnem jellegét (tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő);</li> <li><input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> elemzi és minősíti ezeket a viszonyokat, szempontokat a <i>János vitéz</i> részletes feldolgozása során;</li> <li><input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> jellemzi a mű szereplőit;</li> <li><input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> megismeri a kapcsolódó elméleti fogalmakat (pl. verses epika; elbeszélő költemény);</li> <li><input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> felismeri a versritmust;</li> </ul>	<p><i>Etika</i>: társas kapcsolatok, segítő kapcsolatok, felnőtté válás, beavatás.</p> <p><i>Ének-zene</i>: ritmusérzék fejlesztése, ritmizálás.</p> <p><i>Vizuális kultúra; mozgóképkultúra és médiaismeret</i>: illusztrációk, a <i>János vitéz</i> rajzfilmen, hangoskönyvben.</p>
<p style="text-align: center;"><b>Kulcsfogalmak/ fogalmak</b></p>	<p>verses epika, elbeszélő költemény; ütemhangsúlyos verselés, verssor; felező tizenkettes, páros rím; hasonlat, metafora, megszemélyesítés; párhuzam, ellentét</p>	

<b>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</b>	<b>3. Szülőföld, táj – lírai és kisepikai alkotások</b>	<b>Órakeret 8+3 óra</b>
<b>Előzetes tudás</b>	Lírai alkotások és a kapcsolódó fogalmak.	
<b>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</b>	<p>A tájhoz, a szülőföldhöz való kötődés érzelmi igényének alakítása.</p> <p>Annak tudatosítása, hogy vannak gyakori témák, motívumok az irodalomban; ezzel párhuzamosan annak megértése, hogy a tematika nem műnemhez, műfajhoz kötődik. Olvasói tapasztalatok megidézésével szövegek műfaji különbségének érzékeltetése.</p>	
<b>Ismeretek</b>	<b>Követelmények</b>	<b>Kapcsolódási pontok</b>

<p>Petőfi Sándor: <i>Az Alföld</i> (és más műve, pl. <i>Szülőföldemen, Úti levelek</i>).</p> <p>Epikai művek (részletek) és lírai alkotások magyar tájakról, városokról (pl. Nagy László, weöres Sándor Ady Endre és mások művei), illetve vallomások a szülőföldről.</p> <p>A választott tárgyhoz kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> <li><input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> tudatosítja, hogy vannak gyakori témák, motívumok az irodalomban;</li> <li><input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> megismeri, hogy a tematika nem műnemhez, műfajhoz kötődik;</li> <li><input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> érzékeli a szövegek műfaji különbségét (mese – dokumentum; lírai mű – elbeszélés);</li> <li><input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> megfigyeli a jellegzetes magyar tájak, városok megjelenítésének formáit; .</li> </ul>	<p><i>Természetismeret:</i> az olvasott művek topológiája.</p> <p><i>Hon és népismeret:</i> hazai táj; az én városom, falum.</p> <p><i>Informatika:</i> tájékozódás, információgyűjtés tájakról, városokról.</p>
<p><b>Kulcsfogalmak/ fogalmak</b></p>	<p>hagyomány, napló, személyesség, tájleírás, téma, útleírás</p>	

<b>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</b>	4.Prózai nagyepika – ifjúsági regény 1. : <b>Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk</b>	<b>Órakeret 10</b>
<b>Előzetes tudás</b>	Korábban olvasott gyermekregények, meseregények, ifjúsági regények. Epikus művek jellemzői: szerkezet, idő, helyszín, cselekmény, fordulat, szereplő; magatartásformák értékelése;	
<b>A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai</b>	A gyermekkori konfliktusok átélése, azonosulás a vállalható erkölcsi értékekkel. Az elmélyült olvasás, a hatékony, önálló szövegfeldolgozás támogatása, felkészülés <i>A Pál utcai fiúk</i> sok szempontú megközelítésére. A szóbeli és írásbeli szövegalkotási képesség továbbfejlesztése feladatok megoldásával, pl. jellemzés, levél, elbeszélés, jellemzés nézőpontváltással, kreatív írás. Dramatikus játék előadása.	
<b>Ismeretek</b>	<b>Követelmények</b>	<b>Kapcsolódási pontok</b>

<p>Molnár Ferenc: <i>A Pál utcai fiúk</i> - sok szempontú megközelítés.</p> <p>Tér- és időviszonyok (cselekményidő/külső, történelmi idő), cselekmény, szerkezet, szereplők/jellemek, kapcsolatok, konfliktusok. Elbeszélői nézőpont.</p> <p>A mű fontos témái (pl. barátság, közösség, önfeláldozás, gyerekek- felnőttek, hűség-árulás).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> <li><input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> megismerkedik a házi olvasmányok megközelítési szempontjaival, lehetőségeivel;</li> <li><input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> előzetesen felkészül a mű sok szempontú megközelítésére (feladatok; adatkeresés, jegyzetelés, vázlatkészítés stb.);</li> <li><input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> képes szövegalkotási feladatok megoldására (szóban/írásban), pl. jellemzés, levél, elbeszélés, jellemzés nézőpontváltással, kreatív írás;</li> </ul>	<p><i>Etika</i>: jó és rossz, bűn és erény, a lelkiismeret.</p> <p><i>Dráma és tánc</i>: elbeszélő szöveg egy-egy jelenetének dramatizált megjelenítése.</p>
<p><b>Kulcsfogalmak/ fogalmak</b></p>	<p>Az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő</p>	

<p><b>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</b></p>	<p><b>5.Egy szabadon választott mese- vagy ifjúsági regény elemzése</b>  (Kötelező olvasmány)</p>	<p><b>Órakeret 4+4óra</b></p>
<p><b>Előzetes tudás</b></p>	<p>Korábban olvasott gyermekregények, meseregények, ifjúsági regények. Epikus művek jellemzői: szerkezet, idő, helyszín, cselekmény, fordulat, szereplő; magatartásformák értékelése;</p>	
<p><b>A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai</b></p>	<p>A gyermekkori azonosulás a vállalható erkölcsi értékekkel. Az elmélyült olvasás, a hatékony, önálló szövegfeldolgozás támogatása. A szóbeli és írásbeli szövegalkotási képesség továbbfejlesztése feladatok megoldásával, pl. jellemzés, levél, elbeszélés, jellemzés nézőpontváltással, kreatív írás. Dramatikus játék előadása.</p>	
<p><b>Ismeretek</b></p>	<p><b>Követelmények</b></p>	<p><b>Kapcsolódási pontok</b></p>

<p>Móra Ferenc: Csilicsali Csalavári Csalavér</p> <p>Szabó Magda: Tündér Lala</p> <p>Fekete István: A koppányi aga testamentuma</p> <p>Fekete István: Bogáncs</p> <p>(Egy kiválasztása kötelező.)</p> <p>Tér- és időviszonyok (cselekményidő/külső, történelmi idő), cselekmény, szerkezet, szereplők/jellemek, kapcsolatok, konfliktusok.</p> <p>Elbeszélői nézőpont.</p> <p>A mű fontos témái (pl. barátság, közösség, önfeláldozás, gyerekek-állatok, gyerekek-felnőttek, hűség-árulás).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> <li><input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> megismerkedik a házi olvasmányok megközelítési szempontjaival, lehetőségeivel;</li> <li><input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> előzetesen felkészül a mű sok szempontú megközelítésére (feladatok; adatkeresés, jegyzetelés, vázlatkészítés stb.);</li> <li><input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> képes szövegalkotási feladatok megoldására (szóban/írásban), pl. jellemzés, levél, elbeszélés, jellemzés nézőpontváltással, kreatív írás;</li> </ul>	<p><i>Etika:</i> jó és rossz, bűn és erény, a lelkiismeret.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> elbeszélő szöveg egy-egy jelenetének dramatizált megjelenítése.</p>
---	--	--



## A KERETTANTERV ÁLTAL JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK ÉS MUNKAFORMÁK AZ 5. ÉVFOLYAMON

A pedagógia tudománya nagyon sok és sokféle tanulási és oktatási stratégiát ismer. Az oktatás meghatározó eleme azonban maga a tanár (McKenzie-jelentés, 2007.) A tanár személyisége, szerepéről szóló tudása és ars poeticája, szakmai-módszertani felkészültsége, az általa tanított gyerekek adottságai, érdeklődésük, felkészültségük, az iskola szakmai-pedagógiai elvárásrendszere határozza meg, hogy a tanár egy osztályban milyen tanulásszervezési módokat, oktatási módszereket, munkaformákat választ.

A tanár tanít: ismereteket ad át, ezáltal hagyományt örökít, értékeket közvetít. A tanár irányít: tanulási folyamatokat, differenciálást, tehetséggondozást. A diákokkal, illetve az irodalmi művekkel való folyamatos párbeszéd révén irányítja tanítványai iskolai érzelmi nevelését. A tanár nevel és fejleszt: kompetenciákat, személyiséget. A tanár segít: segíti a diákokat a kognitív struktúrák kialakításában, az olvasási stratégiák elsajátításában, az önálló értelmezések létrehozásában. Segíti tanítványait az egyéni, illetve a csapatban végzett, együttműködésen alapuló munkavégzés képességének kialakításában. Segíti a diákokat abban, hogy felismerjék az irodalom örökérvényű alkotásainak folyamatosan változó jelentését, a jelentések megalkotásában a hagyomány és a befogadó szerepét.

### Tanítási-tanulási stratégiák

Ez az összetett tanárszerep indokolja, hogy ne egy kitüntetett stratégia uralja a magyar nyelv és irodalom tanítását. A tanár a tananyag típusához, illetve az általa tanított diákközösséghez, iskolája programjához és technikai felszereltségéhez igazítva választhat több oktatási stratégia közül. A hagyományos, tanárközpontú oktatási, tanulási stratégiákat javasolt bizonyos tananyagrészekre szorítani: korszakok, korstílusok, filozófiai irányzatok stb. A tananyagok feldolgozásában döntően a tanulóközpontú, kooperatív munkaformák alkalmazása javasolt. Fontos, hogy a tanórák változatosak, s ezáltal is motiválók legyenek.

A képzés 2. szakaszának 1–2. évében (5–6. évfolyam) döntően a gamifikáció és a kooperatív tanulási-tanítási technikák alkalmazása javasolt. A tematikus-motivikus tananyagszervezés lehetővé teszi, hogy a tanár-diák párbeszéd mellett kitüntetett szerepet kapjon a tanulócsoport tagjai között létrejövő párbeszéd, a csoportban kibontakozó kreatív alkotómunka, az önálló munkavégzés, tanulás kialakítása.

## Tanulásszervezési módok

Javasolt tanulásszervezési módok: a gamifikáció, a hagyományos játékok adaptálása, illetve a digitális játékok felhasználása, létrehozása a tananyag feldolgozásában. A reflektív és interaktív módszerek alkalmazása (szakaszos olvasás, kooperatív csoportmunkák, projektmunkák, drámajátékok, újságszerkesztés, stb.) a gyerekek motiváltságát növeli. A tanárközpontú és a diákközpontú, az „analóg” (egy munkafolyamat uralja az órát) és a digitális módszereknek (IKT-alapú, párhuzamos munkafolyamatok) összekapcsolása egy órán belül is lehetséges. A frontális tanításnak is van létjogosultsága, ha az nem uralja az egész tanítási folyamatot.

Fontos szerepe van az osztálytermen kívüli tanulásnak (színház- és múzeumlátogatás, könyvheti események, stb.), egyes tanulási-tanítási munkaszakaszban a jelenség alapú oktatásnak, azaz a különböző tanulási területek összekapcsolásának.

## Oktatási módszerek

Az oktatási módszerek közül javasoltak: az előadás, a magyarázat, az elbeszélés, a játékosítás, a szerepjátékok, házi feladatok. Az irodalmi művek és a filmek összekapcsolása, az irodalmi alkotások és filmes adaptációk összevetése, jelenetek dramatikus ábrázolása. Meseírás, jelképek értelmezése fürtábrával. Digitális projektek; gondolattérképek; hagyományosan vagy digitális applikációkkal megrajzolt szereplők, szereplőkapcsolatok; előadások, stb. Irányított szempontok alapján szövegértési és szövegalkotási gyakorlatok. Digitális és hagyományos szótárak, szakirodalmi művek használata (Szimbólumtár, Szinonima szótár, A magyar nyelv értelmező szótára, stb.).

## Munkaformák

A munkaformák közül a frontális osztálymunka használata mellett elsősorban a páros munka, a csoportmunka, az egyénre szabott (individualizált) munkaforma és a differenciált tananyag-feldolgozás javasolt.

## **A továbbhaladás feltételei - minimumszint 5. osztály magyar nyelv és irodalom**

A kapcsolatfelvétel, megszólítás, köszönés, kérdés illemszabályainak ismerete és helyes alkalmazásuk.

Az előbeszéd tempójával egyező, folyamatos hangos és néma olvasás.

Képesség a másolás, tollbamondás és emlékezet utáni írásra, önálló írásbeli feladatok megoldására.

A tanult irodalmi és egyéb szövegek szerkezetének, tartalmának bemutatása.

Az olvasott művekben néhány alapvető irodalmi téma fölismerése.

Az epikai és lírai művek, a nép- és műköltészet jellemző vonásainak ismerete: a cselekmény részei, a szereplők, a szerkezet, a képiség, a zeneiség eszközei, az ütemhangsúlyos verselés.

Személyes és olvasmányélmény egyszerű megfogalmazása elsősorban szóban.

Történetmondás mindennapi személyes élményről, olvasmányról szóban és rövid fogalmazásban.

Leírás készítése tárgyról, személyről, tájról.

A hang, a szó és szóelem megkülönböztetése.

Az igealak szóelemeinek fölismerése.

Alapismeretek a hangok képzéséről, tulajdonságairól.

A gyakran használt és az olvasott művekben előforduló szavak jelentésének értelmezése.

Jártasság a korosztály számára készült szótárak használatában.

Tájékozódás a könyvtárban.

Tizenöt-húsz versszak megtanulása a János vitéz című műből, hat-nyolc vers a tananyagból, öt-tíz soros prózarészlet, néhány találós kérdés, közmondás megtanulása, amit a szaktanár kijelölt.

## MAGYAR NYELV 6. OSZTÁLY

### Magyar nyelv 5-6. osztály

(a magyar nyelv és irodalom kerettanterv 2020 alapján)

#### 4. Az 5-6. évfolyam témaköreinek áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám 5-6. évfolyam	helyi tt. 5. évfolyam	helyi tt. 6. évf.
A kommunikáció alapjai <b>5. évfolyam</b>	6	7	0
Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan <b>5. évfolyam</b>	8	8	0
Állandósult szókapcsolatok <b>5. évfolyam</b>	5	8	0
A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek <b>5. évfolyam</b>	20	20	0
Hangalak és jelentés <b>6. évfolyam</b>	6	0	6
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban <b>5-6. évfolyam</b>	13	13	0
Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók <b>6. évfolyam</b>	46	0	46
Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei <b>5-6. évfolyam</b>	4	2	2
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET –	28	14	14

az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra évfolyamonként 14-14 óra (a tanmenetben jelenik meg a felhasználás tényleges mértéke az adott osztályra tervezve)			
<b>ÖSSZESEN:</b>	136 óra	72	72

### I. Hangalak és jelentés **6 óra + 5 óra = 11 óra**

1. Egyjelentésű szavak	A hangalak és a jelentés szerepe az írásbeli és szóbeli megnyilatkozásban <u>Nyelvi humor</u> Hangutánzó szavak a tanult idegen nyelvben
2. Többjelentésű szavak	
3. Azonos alakú szavak	
4. Rokon értelmű szavak	
5. Ellentétes jelentésű és hasonló alakú szavak	
6. Hangutánzó, hangulatfestő szavak	
7. A hangalak és a jelentés szerepe az írásbeli és szóbeli megnyilatkozásban	
8. <u>Nyelvi humor</u>	

### TANULÁSI EREDMÉNYEK

### II. Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók **46 óra + 9 = 54 óra**

Szóelemek, szófajok	Tulajdonnevek köznevesülése Köznevek tulajdonnévvé válása
Az ige fogalma	Történelmi ragadványnevek
Az igeidők	Melléknevek főnevesülése
Az igemódok	Melléknevek metaforikus jelentése
Az ige ragozása	Emberi tulajdonságok megjelenése az állandósult

A leggyakoribb igeképzők	szókapcsolatokban
Az igék helyesírása	A számnevek megjelenése az állandósult
A határozószó	szókapcsolatokban, mondókákban
A főnév	Karinthy Frigyes: Tegeződés
Személynevek és helyesírásuk	Többszófajúság
A földrajzi nevek és helyesírásuk	Szófajváltás
Az állatnevek, égitestek, márkanevek és helyesírásuk	Az állandósult szókapcsolatok és a szófajok
Az intézménynevek, címek, díjak és helyesírásuk	Az igenevek kapcsolata a többi szófajjal
A melléknév	A névmások szerepe a mondat- és szövegépítésben
A melléknevek helyesírása	Hagyományos és digitális helyesírási szótárak és portálok használata
A számnév	A szófajok használatának nyelvhelyességi kérdései
A számnév helyesírása	
A névmások	
A személyes és birtokos névmás	
A kölcsönös és visszaható névmás	
A mutató és kérdő névmás	
A vonatkozó, határozatlan és általános névmás	
Az igenevek: A főnévi igenév A melléknévi igenév A határozói igenév	
Viszonyzó, mondatszók	
Tulajdonnevek köznevesülése Köznevek tulajdonnévvé válása Történelmi ragadványnevek Melléknevek főnevesülése	
Többszófajúság Szófajváltás Az állandósult szókapcsolatok és a szófajok Az igenevek kapcsolata a többi szófajjal	

### III. Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei **2 óra**

A hagyományos és digitális könyv- és könyvtárhasználat	Elméleti tananyag helyett gyakorlati feladatokat javasolunk: könyvtárak, múzeumok, kiállítások felkeresése, megtekintése
--	--

**Az 5–6. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszámja: 272 óra**

**A Nemzeti alaptantervben előírt minimum 4-4 óra javasolt elosztása: 2 magyar nyelv, 2 irodalom.**

**A nyelvtan óraszámjai úgy értendők, hogy minden témakör kiemelt feladata az írásbeli és szóbeli szövegértés és szövegalkotás folyamatos fejlesztése.**

#### **TÉMAKÖR: Hanggalak és jelentés**

**JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 ÓRA + 5 ÓRA**

#### **TANULÁSI EREDMÉNYEK**

A tanuló felismeri a hangalak és jelentés kapcsolatát.

Felismeri és megkülönbözteti a tanult egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú, ellentétes jelentésű szavak, rokon értelmű szavak, hasonló alakú szavak, hangutánzó és hangulatfestő szavak jelentését.

Szövegalkotáskor alkalmazza az adott szövegtípushoz illő egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú, ellentétes jelentésű szavak, rokon értelmű szavak, hasonló alakú szavak, hangutánzó és hangulatfestő szavakat.

#### **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

- A hangalak és a jelentés kapcsolatának, illetve a jelentésmezőnek a felismerése
- Az egyjelentésű, a többjelentésű, az azonos alakú, az ellentétes jelentésű szavak, a rokon értelmű szavak, a hasonló alakú szavak, a hangutánzó és a hangulatfestő szavak jelentése, felismerése
- Gyakorlatszerzés a szavak jelentésviszonyainak sokféleségében

## FOGALMAK

egyjelentésű, többjelentésű, hasonló alakú, ellentétes jelentésű, hangutánzó, hangulatfestő szavak, jelentésmező

**TÉMAKÖR: Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók**

**JAVASOLT ÓRASZÁM: 46 óra**

## TANULÁSI EREDMÉNYEK

A tanuló felismeri a tanult szóelemeket.

A tanuló képes egyértelmű szófaji csoportosításra.

Felismeri és megkülönbözteti a többszófajú szavakat.

Képes legalább 15 mondatból álló összefüggő szöveg megalkotására.

Törekszik a szófajokkal kapcsolatos, tanult helyesírási szabályok betartására. Hibáit önállóan javítja.

## FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Helyesírási készség fejlesztése
- A szójelentés, a metaforikus jelentés, a több szófajúság megismerése
- A szavak jelentésbeli szerepe és gyakorlati alkalmazása a szóbeli és írásbeli kommunikációban
- A szófajok felismerése helyes leírása a mondatban és a szövegben: ige, főnév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonzók, mondatszók
- Az iskolai helyesírási segédeszközök: szótár, szabályzat és helyesírási portálok önálló használata
- Különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- A szöveghű és értő szövegolvasás gyakorlása



- A hagyományos és a digitális íráshasználat fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- A helyesírási készség fejlesztése
- A mérlegelő gondolkodás fejlesztése
- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőkészség kialakítása

## FOGALMAK

szó, szóelem, szófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonyszók, mondatszók

## TÉMAKÖR: KÖNYV- ÉS KÖNYVTÁRHASZNÁLAT, A KULTÚRA HELYSZÍNEI

### TANULÁSI EREDMÉNYEK

**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

használja a digitális kommunikáció alapvető formáit, megnevezi azok főbb jellemző tulajdonságait;

egy általa elolvasott mű bemutatásával olvasmányokat ajánl kortársainak és felnőtteknek;

élményt és tapasztalatot szerez drámai mű befogadásáról, pl; mesedráma, vígjáték, ifjúsági regény drámai adaptációja;

összehasonlítja egy adott mű különböző művészeti ágakban és médiumokban megjelenő változatait.

**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**

megismeri és használja a környezetében lévő hagyományos és digitális könyvtárakat, valamint a digitális gyűjteményeket;

önállóan vagy társaival meglátogat képzőművészeti gyűjteményeket, kiállításokat, múzeumokat, emlékhelyeket;

megfigyeli és értelmezi a tömegkommunikáció befolyásoló szerepét, illetve a digitális technológia kreatív, alkotó használatával erről gyakorlati tapasztalatot is szerez.

### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A könyvtárak típusai és felépítése

Megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunka végzése a könyvtárban és digitális felületeken

Az információ keresésének, gyűjtésének alapvető technikái

Képzőművészeti gyűjtemények megismerése vezetéssel

Részvétel múzeumpedagógiai és könyvtárismereti foglalkozáson és az azt előkészítő osztálytermi órán

Néhány sajtótermék szerkezetének, tartalmának áttekintése

Megadott szempontok alapján reflexió megfogalmazása a múzeumban, színházban, könyvtárban szerzett tapasztalatokról

#### FOGALMAK

könyvtár, katalógus, digitális adattárak, múzeum, kiállítás, gyűjtemény, sajtó, folyóirat, rovat, célcsoport

## IRODALOM 6. évfolyam

(a magyar nyelv és irodalom kerettanterv 2020 alapján)

### A témakörök áttekintő táblázata 5-6.:

Témakör neve	Javasolt óraszám
<b>MAGYAR IRODALOM</b>	
<b>Család, otthon, nemzet</b> – kisepikai alkotások (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások	<b>18</b>
<b>Petőfi Sándor: János vitéz</b>	<b>14</b>
<b>Szülőföld, táj</b> – lírai és kisepikai alkotások	<b>8</b>
<b>Prózai nagyepika – ifjúsági regény 1. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk</b>	<b>10</b>
<b>Egy szabadon választott meseregény elemzése</b>	<b>4</b>
<b>Hősök az irodalomban</b>	<b>10</b>
<b>Arany János: Toldi</b>	<b>16</b>
<b>Szeretet, hazaszeretet, szerelem</b>	<b>11</b>
<b>Prózai nagyepika – ifjúsági regény 2. - Gárdonyi Géza: Egri csillagok</b>	<b>12</b>
<b>Szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény</b>	<b>5</b>
<b>SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET (az órakeret maximum 20%-a) az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására évfolyamonként 14–14 óra</b>	<b>28</b>
<b>Összes óraszám:</b>	<b>272</b>

## TÉMAKÖRÖK

Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)
Hősök az irodalomban	10	3
Arany János: Toldi	16	3
Szeretet, hazaszeretet, szerelem	11	3
Prózai nagyepika – ifjúsági regény -Gárdonyi Géza: Egri csillagok	12	
Szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény	5	3
Szabadon felhasználható (20%)  ! Év eleji és év végi ismétlésre	18	6
Összes óra	68	72

Témakör: Hősök az irodalomban

Óraszám: **10 óra + 3**

### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az olvasott szöveg szereplőiről, a megjelenített élethelyzetekről szóban és írásban véleményt fogalmaz meg
- A hősiesség különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása
- A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése
- A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése
- Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó történelmi, földrajzi kérdések megbeszélése
- Irodalmi atlasz vagy térkép használata
- Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

## FOGALMAK:

próbatétel, ismétlődő motívum, időmértékes verselés, vándortéma; daktilus, spondeus, hexameter; epigramma, ballada, vígballada, népballada, műballada, balladai homály, kihagyás

## TANANYAGTARTALOM:

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT MŰVEK
<b>I. Hősök az irodalomban</b>	
<b>I. I. Hagyomány és irodalom</b>	
Arany János: Mátyás anyja	Szimónidész: A thermopülei hősök sírfelirata
Arany János: A walesi bárdok	
Hősök-mondák:	
<ul style="list-style-type: none"><li>• <i>Beckó vára vagy Csörsz árka</i></li><li>• <i>Szent László legendája vagy Lehel kürtje</i></li></ul>	
<p><i>A párok közül az egyik kötelező, a másik a választható művek közé kerül.</i></p> <ul style="list-style-type: none"><li>• <i>Kittenberger Kálmán: Oroszlánvadászataimból (részlet) vagy Széchenyi Zsigmond: Csui (részlet)</i> <i>(Választható)</i></li><li>• <i>Torna vára (Felvidék) vagy Tordai hasadék (Erdély) vagy A Lendvai vár</i> <i>(Muravidék) vagy délvidéki Mátyás-mondák</i></li></ul>	
<p><i>(A felsoroltak közül az egyik kötelező. Lehetőség van arra, hogy a tanárok a saját régiójuk mondáit válasszák.)</i></p>	
<b>I.2. Irodalom és mozgókép</b>	
Fazekas Mihály: Lúdas Matyi	

## MEMORITER:

Arany János: A walesi bárdok (részlet)

**Témakör: Arany János: Toldi / Kötelező olvasmány /**

**Óraszám: 16 óra + 3 óra**

#### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A mű szövegének közös órai feldolgozása

Az olvasás és megértés nyelvi nehézségeinek feltárása, szókincsbővítés és olvasási stratégiák fejlesztése

Az elbeszélő költemény műfaji jellemzőinek felismerése, értelmezése a mű vonatkozásában

Az alkotás néhány stíluselemének megfigyelése (pl. verselés, szóképek, alakzatok)

A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek (bűn, bosszú, megtisztulás, testvérvizsoly stb.) megtárgyalása

Az elbeszélői szerepek (narráció, költői kiszólások, rokonszenv) felismerése, értelmezése a jelentésteremtésben

#### FOGALMAK

verses epika, elbeszélő költemény; s, előhang, epizód, késleltetés; allegória; fokozás, túlzás, megszólítás

#### TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT MŰVEK
II. Arany János: Toldi	

#### MEMORITER

Arany János: Toldi (részletek)

**Témakör: Szeretet, hazaszeretet, szerelem**

**Javasolt óraszám: 11 óra + 3 óra**

#### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az olvasott szöveg szereplőinek érzelmeiről, gondolatairól, az élethelyzetekről vélemény megfogalmazása szóban és írásban
- A szeretet, szerelem, hazaszeretet különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása

- A téma megjelenítését különböző korokban és műfajokban szolgáló nyelvi formák elkülönítése lírai és prózai szövegekben
- A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése
- A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival
- Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

## FOGALMAK

líra, lírai alany, lírai én, téma, motívum; versforma, rímszerkezet, keresztrím, alliteráció; dal, népdal

## TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT MŰVEK
<b>III. Szeretet, hazaszeretet, szerelem</b>	
Bibliai történetek Mária és József története Jézus tanítása a gyermekekről (karácsonyi ünnepkör)	Ady Endre: Karácsony Dsida Jenő: Itt van a szép karácsony Juhász Gyula: Karácsony felé Fekete István: Róráté Kányádi Sándor: Hattyúdál Reményik Sándor: A karácsonyfa énekel
Kölcsey Ferenc: Himnusz	<b>Lázár Ervin: Az élet titka (Eredeti üzenet)</b> Radnóti Miklós: Nem tudhatom Szendrey Júlia: Magyar gyermek éneke
Vörösmarty Mihály: Szózat	
Petőfi Sándor: Honfidal	
	<b>Irodalom és mozgókép</b> <b>Hollós László–Dala István: Szerelmes földrajz/ vagy</b> <b>Rockenbauer Pál: Másfélmillió lépés Magyarországon (részlet, lehetőleg a saját régióról)</b>
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem	Kömíves Kelemen Szerelem a népdalokban:

	Tavaszi szél vizet áraszt A csitári hegyek alatt
--	---

## MEMORITER

Kölcsey Ferenc: Himnusz 1. és 2. versszak
Vörösmarty Mihály: Szózat 1. és 2. versszak vagy 13. és 14. versszak

**Témakör: Prózai nagyepika – Gárdonyi Géza: Egri csillagok / Kötelező olvasmány/**

**Óraszám: 12 óra**

### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése

A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás

A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel

A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése

A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével

### FOGALMAK

történelmi regény, elbeszélő, időszerkezet, több szálon futó cselekmény, jellemek

## TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT MŰVEK
IV. Gárdonyi Géza: Egri csillagok	

Témakör: Egy szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény / Kötelező olvasmány /

**Óraszám: 5 óra + 3 óra**



## FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése

A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás

A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel

A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése

A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével

## FOGALMAK

A korábban tanult poétikai fogalmak alkalmazása a választott regénynek megfelelően

## TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG (óraszám 80 %-a)	AJÁNLOTT MŰVEK
<b>V. Választható világirodalmi ifjúsági regény</b>	
Daniel Defoe: Robinson Crusoe vagy Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg (a táblázatban felsorolt művek közül a szaktanár jelöli ki)	

### A továbbhaladás feltételei – minimumszint a 6. osztály végén

A beszédhelyzethez (címezett, szándék, tartalom) és a nyelvi illem alapvető szabályaihoz alkalmazkodó beszédmód a kommunikáció iskolai és gyakorlati helyzeteiben.

A nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközök helyes használata az élőbeszédben.

A hangsúly, dallam, tempó, szünet és a nem nyelvi kifejezőeszközök (testbeszéd) használata a kommunikációs helyzetnek megfelelően.

Rokon és ellentétes jelentésű szavak, hangutánzó szavak, valamint szólások, közmondások jelentésének értelmezése a közösen feldolgozott ismeretterjesztő, tantárgyi-szakmai és szépirodalmi szövegekben.

Különböző témájú és műfajú szövegek értő olvasása, értelmes felolvasása.

Jól olvasható írás, az írásos szöveg rendezett elhelyezése.

Olvasmánytartalmak összefüggő ismertetése az időrend, az ok-okozati összefüggések bemutatásával, a műfaj és a téma megállapítása.

Rövid tárgyyszerű beszámoló a feldolgozott művekről: szerző, cím, téma, műfaj.

Az epikai művekről néhány fontos adat megnevezése: a helyzet, a helyszín, a szereplők, a főhős életútjának állomásai, a cselekmény menete.

Lírai művek formanyelvének (verselés, képiség) felismerése.

Elbeszélés, leírás, jellemzés, beszámoló készítése megbeszélte olvasmányok vagy személyes élmény alapján.

A személyes élmény néhány mondatos megfogalmazása az olvasott irodalmi művek szereplőinek jellemével, a műben megjelenített élethelyzetekkel, érzelmekkel kapcsolatban.

Szövegben a szavak szófajának felismerése megnevezése, a szófajok jellemzőinek, a szófajok helyesírására, helyes használatára vonatkozó szabályok ismerete és alkalmazása.

Az irodalmi olvasmányokhoz, egyéb tanulmányokhoz kapcsolódó információk gyűjtése a könyvtárban, az adatok elrendezése és feljegyzése. Jártasság a korosztály számára készült lexikonok használatában.

Tíz-tizenöt versszak megtanulása a Toldiból; versek, tíz-tizenöt soros prózarészlet megtanulása, amit a szaktanár kijelöl.

*Ellenőrzési- mérési- értékelési terv*

*Osztály: 5-6. évfolyam*

<b>Mit?</b>	<b>Ki?</b>	<b>Mikor?</b>	<b>Hogyan?</b>	<b>Dokumentálás?</b>
elméleti tudnivalókból, az előző óra anyagból	szaktanár	a tanórák elején -	szóbeli felelet – a tk. tananyagok végén található kérdéseire kb.8 - 10 mondatos válasz  írásbeli – totó, mf. feladatai, kiegészítés	kék jegy,  e-napló-
elméleti, irodalomelméleti fogalmak, elemzés		óra elején  3-4 lecke anyagából	írásban / szóban	kék jegy,  e-napló-
házi feladat, felszerelés		óra elején		e-napló- jelzés  (gyakori felszerelés és hf. hiány esetén szülő értesítése)
füzetvezetés		Félévente egyszer	az órai vázlatok és hf. megléte, olvasható és rendezett füzetvezetése	e-napló - jegy
összefüggések, elmélet		témakör végén:  összefoglalás	témazáró feladatlap	piros jegy + % ,  feladatlap-

		után		e-napló
kiselőadás vagy tabló készítése		a tanév során tananyaghoz kapcsolódóan	a beadott, ill. meghallgatott anyag	e-napló-jegy
órai munka		a tanórák végén	a kiemelkedő órai munka jutalmazása	piros pont vagy jeles az e-naplóban
csoporthmunka		a tanórák végén	a kiadott feladatok megvalósításának értékelése	szóbeli értékelés vagy jegy e-napló-
szorgalmi feladat		az adott tanórán, amikor a tananyaghoz kapcsolódóan felmerül	a kiadott feladatok megvalósításának értékelése	jegy- e-napló vagy piros pont
Szövegértés mérése		félév elején	a munkaközösség által elfogadott mérőlappal	% os értékelés e-napló
memoriter		szóban	a kijelölt szöveg vagy szövegrészlet elmondásának értékelése (fő szempont a szöveghűség)	e-napló – jegy